

המקבל שדה מחבירו פרק תשיעי בבא מציעא

תשיעין וכו' מתו בעין הרע ואחד יוסף שלא שלטה בהן עין מכל השבטים וי"ל שמתו בדרך ארץ רוצה להמיתן היה שולח להם חלאים הכל פחים חוס כדמוכת בריש מסכ' ע"י (דף ג: ושם ד"ה הכל) ומיירי הכל כדמורעות הבאים על האדם דלילו נמדוד אמר צ"ל כל היד (מה דף טו: ושם ד"ה הכל) הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים: **שירתין** רהישי רהוט. יש מפרשים דנקט שימין לפי שימני החורף ששים וכן ימי הקיץ כדלמר לעיל (דף קו:) ופת שמרית מללל מן החמה וכן הנהא א"ג כן דרך למינקט ככל מקוס שימין כדלמר בהובל (כ"ק דף נב:) שימין תכלי מנמיה לככא דקל חכרייה שמע כו': **ארבע** גריידי דאניגרי יוצא בהו. פירוש ארבע אמות שאמה מודד לפני אניגרא שדולים משס להשקות שדומיהם זולל פירוש מדוד אותם שחוקות ולא מלומלמות כדי שיוכלו לעמוד סס בריות ולא כפי' הקונו' דלג נהרס שמנימין מקוס גם למושפי ספינות לא ממשח כלל שרכינין ריות הרבה שלא יפלו במים אלא בלל מדודה יתנו שיהא (ב) נוכח ונראה לעינינו:

בתרי עברי נהרא קוצו. פי' ענפי אילנות היער קוצו שרכינין להקות כמפיהם לגד היער שלא יפלו במים וכו' וכו' דלמרינין כקופ פרק המוכר פירות (כ"ב דף טז:) ושם ד"ה ואמה) אמה בית השלמין אינו מוכר לך נותן לו צ' אמות למוכה אמה מכלן ואמה מכלן לאגפיה וי"ל דהתם מיירי באמת המים שהוא לאדם אחד שהוא עושה חריץ חוץ מהו להשקות ממנו ואין חריץ לאגפיים רק אמה מכלן ואמה מכלן והכל לאניגרא הוא יאור גדול להשקות כל אותה צקעה לך חריץ ארבע אמות לאגפיה מדע דהתם וזרעים אותן אמות ונטועין שם אילנות כדלמר התם אכל הכא אין זורעין ונטועין כלל שכל העס הולכים שם להשקות שדומיהם והא דקלמר דלנהרס לביע לאו משום דלניגרא ליהו כולו דהתם אחד אלא אינו דכ"ע אלא לאותן המשקין שדומיהם לגד אי נמי ארבע אמות דהכא היינו צ' אמות של חכה ואמה מכלן ואמה מכלן:

מוסף רש"י

הכל בירי שמים. מחמת ומלכות האדם לאדם, כולם על ידי גזירת שמים (ע"ד ג:) אם באים פורענות על האדם גזרת המלך היא (בהובלת ג:) חרוץ מצניח פחים. ניס, צנה. פחים, חולי הכא על ידי חוס כמו (ש"ס) עד שיפוט יהיו (ע"ד ב:) קור וחס, שפעמים שחין נפשיות (בהובלת ג:) צניח פחים בדרך עקש. הגה והקור פת ומוקש בדרך עקש, כי בידו הנהר מלי להשחר מן הגה ויש מפרשים ניס פחים, קור וחס (הש"ס ב"ב קמ"ד): שיתין רהישי רהוט ולא ממו לגברא דמפרא כרן. ששים אים זלו ולא הגיעו לאוכל שמרית (ב"ב ב"ב): התקוששו וקשו. לשון הק"ק, אדם השמש עמלו וישר דרכו (פניניה ב א): הטר קס מתי עינין תמלה, כמו (שמות ה) לקושש קש, כלומר קשוי עמקן ורשעים ב"ב ח"ו.

לעני רש"י

קרו"ג אודמיגליט' קרו"ג אודמיגליט'. כרכוס.

מוסף רש"י

הכל בירי שמים. מחמת ומלכות האדם לאדם, כולם על ידי גזירת שמים (ע"ד ג:) אם באים פורענות על האדם גזרת המלך היא (בהובלת ג:) חרוץ מצניח פחים. ניס, צנה. פחים, חולי הכא על ידי חוס כמו (ש"ס) עד שיפוט יהיו (ע"ד ב:) קור וחס, שפעמים שחין נפשיות (בהובלת ג:) צניח פחים בדרך עקש. הגה והקור פת ומוקש בדרך עקש, כי בידו הנהר מלי להשחר מן הגה ויש מפרשים ניס פחים, קור וחס (הש"ס ב"ב קמ"ד): שיתין רהישי רהוט ולא ממו לגברא דמפרא כרן. ששים אים זלו ולא הגיעו לאוכל שמרית (ב"ב ב"ב): התקוששו וקשו. לשון הק"ק, אדם השמש עמלו וישר דרכו (פניניה ב א): הטר קס מתי עינין תמלה, כמו (שמות ה) לקושש קש, כלומר קשוי עמקן ורשעים ב"ב ח"ו.

לא קשיא. דרכ אלרוב: **שורא וריסקא**. חומה ורמוקת גדר של נכרים כמו (איכה ג) חיל וחומה: כל חלי. דבר שכל החלאים תלוין זו וזו העין עין רעה: **עבד מה דעבד**. יודע היה ללחוש על הקצרות ולהצין על כל קצר וקצר בצליו מיתה מת אם מת וזמנו אם בעין רעה(ס): **הכל ברות**. כל החלאים ותולדות מיתה על עשיית הרוח בצליו הכל לפי השעה והאדם יש לך אדם שרוח פלוגי קשה לו ובשעה פלוגי: **והאיכא הרוגי מלכות**. הרוגי מרצ: אי לא זיקא. שנכנס במכה: **עבדי סמא וחי**. סס המחצר בשר חמוכה ומן העשבים הוא כדלמר בהמוכר את הספיה (כ"ב דף ע"ג:) **ליניס פחים**. קור הנופח. ולאו היינו רוח דקלמר שמואל דשמואל זיקא בלל לינה נמי מוקת: **זו מרה**. שהמרייה שבה גדולה ונובעת ומתפשטת בגדין ובעצמות: **וכולן פת כמלה מנטלתן**. כדיליף לקמן מקראי: **וקיטון של מוס**. למי שאין לו יין: **וויקין**. היינו רוח דלמר שמואל: **המחיתה פסי**. שדעמו מיושבת עליו לפי שאינו מנטער צעיוני: **וויכה בדין**. אם יש לו דין עם חזירו דעמו מיושבת ללישב דבריו כצ"ד להטעים: **ללמוד וללמד**. מחמת ישוב הדעת: **ודבריו נשמעין**. לבריות שיש לו לב להטעמין: **הכל** יזעה וזהו: **נוקק לאספו**. אם בעל הרקורים הוא ומתוך שלבו טוב צנקה שאכל קלמ מובע לאשמו וצלאתו לשוק ורואה נשים אינו מתאוו להן: **כינה שצנני עשין**. מולעים: **מוליא** אם הקנאה ואם הפגרי. שצלאין לבו טוב עליו הוא נוח לכעוס: **ואמרו רבנן השכס ואכול**. צערני פסחים (דף ק"ב). צדכיים שזלו (ס"ד ר"ב לגנני: משואפה. מודד קרקעות היה צדכר לקונים ולמוכרים ולחמין ולשופטין הצלאין לחלוק: **כורכמא רישקא**. כרכוס של גן שקורין קרו"ג אודמיגליט' והוא משוצח שצכורכמין: **ארבע אמות דאניגרא**. אמת המים שהמשיכה מן הנהר הגדול אל השדות על פני הצקעה כולה ומניחין בעלי כל שדה וסדה מלרוע את אגפיה רוחס ארבע אמות שלא מתקלקל שפתה ומודדין אותם כולם ביחד ומליינים אותם שלא יחרשו מן הסימין ולחון: **זולו בהן**. אל מדקדק בהן להרחיבן: **לא סמשנהו כלל**. אלא בלמוד הדעת תניחנו כדי שיהו ניכרים לעינים שהן שלימות ורשות: **לכני אניגרא**. אינו מוזיק אלא יחידים ויש צידן למחול: **לכ"ע**. ומאן מחיל: **מלי כספי נגדי כסרי עברי נהרא קוצו**. המונא יער או אילנות נטועין על שפת הנהר יקון ברובת מלא כמף מושיי חבל הספיה וכן מטיין עממן באלכסון והולצין כשהן משופעין לצד היצבה שלא ממסכס הספיה למים וכל כמות החרץ להלוכס דיים לקון ובשני עברי הנהר שפעמים שהילוכן מכלן ופעמים שהילוכן מכלן: **קן שפסר אמסא**. (ה) כרוכס דרך רה"ר דקמנ צצבא צמרא (דף ט"ט) דרך רה"ר שש עשרה אמה: **בני משרוניא**.

לא קשיא הא דמהדר ליה שורא ורתקא הא דלא מהדר ליה שורא ורתקא והסיר ה' מוכך כל חולי אמר רב זו עין רב למעמיה דרב שליק לבי קברי עבד מאי דעבד אמר תשיעין ותשיעיה בעין רעה ואחד בדרך ארץ ושמואל אמר זה הרוח שמואל למעמיה דאמר שמואל הכל ברוח ולשמואל הא איכא הרוגי מלכות הנך נמי אי לא זיקא עבדי להו (ס) סמא והוי ר' הנינא אמר (ס) זו צינה ד"דא"ר הנינא הכל בירי שמים חוץ מצניח פחים שנאמר צניח פחים בדרך עקש שומר נפשו ירחק מהם ר' יוסי בר הנינא אמר זו צואה דאמר מר צואת החוטם וצואת האוזן רובן קשה ומיעוטן יפה ר' אלעזר אמר זו מרה תניא נמי הכי מחלה זו מרה ולמה נקרא שמה מחלה שהיא מחלה כל גופו של אדם דבר אחר מחלה ששמונים ושלושה חלאים תלוין במרה וכולן פת שחרית במלה וקיתון של מים מבמלתן ת"ר ו"ג דברים נאמרו בפת שחרית מצלת מן החמה ומן הצנה ומן הזיקין ומן המזיקין ומחכימת פתי וזוכה בדין ללמוד תורה וללמוד ודבריו נשמעין ותלמודו מתקיים בירו ואין בשרו מעלה הכל ונוקק לאשתו ואינו מתאוה לאשה אחרת והורגת כינה שבבני מעים וי"א אף מוציא את הקנאה ומכניס את האהבה א"ל רבה לרבא בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי שיתין רהישי רהוט ולא ממו לגברא דמצפרא כרן ואמרו רבנן השכס ואכול בקיין מפני החמה ובחורף מפני הצינה א"ל דכתיב לא ידעבו ולא יצמאו ולא יכס שרב ושמשי לא יכס שרב ושמשי כיון דלא ידעבו ולא יצמאו א"ל את אמרת לי מהתם ואנא אמניא לך מהכא (ד) ועבדת את ה' אלהיכם וברך את לחמך ואת מימך שמע ועבדת את ה' אלהיכם זו קריאת שמע ותפלה וברך את לחמך ואת מימך זו פת במלה וקיתון של מים מכאן ואילך והסירותי מחלה מקרבך א"ל רב יהודה לרב אדא משוחאה לא תולול במישיחתך דכל פורתא ופורתא חיזי לכורכמא רישקא א"ל רב יהודה לרב אדא משוחאה ד' אמות דאניגרא זולל בהו ידאנהרא לא תמשחנהו כלל רב יהודה ארבע אמות דאניגרא לבני אניגרא דאנהרא כתפי נגדי בתרי עברי נהרא קוצו רב נתן בר הושעיא קץ שיתסר אמתא אתו עליה בני משרוניא דפגוהו הוא סבר כרשות הרבים ולא היא התם בעינין כולי האי הכא 'משום' אמתוהי אשליהן הוא כמלא כתפי נגדי סגי רבה בר רב הונא הוה ליה הווא אבא אנורא דנהרא אמרו ליה ניקוין מר אמר להו קוצו עילאי ותתאי והדר ניקוין אנא היכי עביד הכי והכתבי' התקוששו וקשו ואומר ריש לקיש קשום עצמך ואחר כך קשום אחרים התם אבא דבי פרוק רופילא הוה ואמר אי קייצו קייצנא ואי לא קייצו אמאי איקוין דאי ממתחי להו אשלייהו מסתגי להו ואי

עס העיר והיער היה שלהן: דפטוהו. הלוקוהו: **אשליהן**. חבלין שלהן: **אבא**. יער: **ניקויו עילאי ופסאי**. מי שיש להן יער על הנהר אלני למעלה הימני ולמטה הימני הילוך דרך המים: **הסס דבי פרוק רופילא הוה**. אותן שלמטה ושלמעלה לא של ישראל היה שיכול לקוץ אותו יער של בית פרוק פמת פרסיים היה יודע הוא שלא יקוץ ומה מועיל קציה שלי: **אי ממחא אשלייהו מסתגי להו**. אם יוכלו למתח חבלם ולבא ממסע למסע או מכפר ואי

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה קן שיתסר אמתא ברוחב הק"ד וא"כ מיה בני משרוניא ואמ"ר ד"ה דשבוה הלוקוהו ואמ"ר מ"ה כר"ה דמנן וכו' ואמ"ר ד"ה אשליהן: (ב) הוה ד"ה ארבע וכו' שיהא ניכר כ"ל ואת מ' נמתק וד"ה פס ד"ה נמי:

תוספות

והנהר הגדול אל השדות על פני הצקעה כולה ומניחין בעלי כל שדה וסדה מלרוע את אגפיה רוחס ארבע אמות שלא מתקלקל שפתה ומודדין אותם כולם ביחד ומליינים אותם שלא יחרשו מן הסימין ולחון: זולו בהן אל מדקדק בהן להרחיבן: לא סמשנהו כלל. אלא בלמוד הדעת תניחנו כדי שיהו ניכרים לעינים שהן שלימות ורשות: לכני אניגרא. אינו מוזיק אלא יחידים ויש צידן למחול: לכ"ע. ומאן מחיל: מלי כספי נגדי כסרי עברי נהרא קוצו. המונא יער או אילנות נטועין על שפת הנהר יקון ברובת מלא כמף מושיי חבל הספיה וכן מטיין עממן באלכסון והולצין כשהן משופעין לצד היצבה שלא ממסכס הספיה למים וכל כמות החרץ להלוכס דיים לקון ובשני עברי הנהר שפעמים שהילוכן מכלן ופעמים שהילוכן מכלן: קן שפסר אמסא. (ה) כרוכס דרך רה"ר דקמנ צצבא צמרא (דף ט"ט) דרך רה"ר שש עשרה אמה: בני משרוניא.

תוספות

והנהר הגדול אל השדות על פני הצקעה כולה ומניחין בעלי כל שדה וסדה מלרוע את אגפיה רוחס ארבע אמות שלא מתקלקל שפתה ומודדין אותם כולם ביחד ומליינים אותם שלא יחרשו מן הסימין ולחון: זולו בהן אל מדקדק בהן להרחיבן: לא סמשנהו כלל. אלא בלמוד הדעת תניחנו כדי שיהו ניכרים לעינים שהן שלימות ורשות: לכני אניגרא. אינו מוזיק אלא יחידים ויש צידן למחול: לכ"ע. ומאן מחיל: מלי כספי נגדי כסרי עברי נהרא קוצו. המונא יער או אילנות נטועין על שפת הנהר יקון ברובת מלא כמף מושיי חבל הספיה וכן מטיין עממן באלכסון והולצין כשהן משופעין לצד היצבה שלא ממסכס הספיה למים וכל כמות החרץ להלוכס דיים לקון ובשני עברי הנהר שפעמים שהילוכן מכלן ופעמים שהילוכן מכלן: קן שפסר אמסא. (ה) כרוכס דרך רה"ר דקמנ צצבא צמרא (דף ט"ט) דרך רה"ר שש עשרה אמה: בני משרוניא.

תוספות

עס העיר והיער היה שלהן: דפטוהו. הלוקוהו: **אשליהן**. חבלין שלהן: **אבא**. יער: **ניקויו עילאי ופסאי**. מי שיש להן יער על הנהר אלני למעלה הימני ולמטה הימני הילוך דרך המים: **הסס דבי פרוק רופילא הוה**. אותן שלמטה ושלמעלה לא של ישראל היה שיכול לקוץ אותו יער של בית פרוק פמת פרסיים היה יודע הוא שלא יקוץ ומה מועיל קציה שלי: **אי ממחא אשלייהו מסתגי להו**. אם יוכלו למתח חבלם ולבא ממסע למסע או מכפר ואי

(א) גני הערוץ סמיר וכן גני הכרשני צ"ב עד: ד"ה סמיר(א) (ב) ע"י חוס' כמותו ל' ד"ה הכל ובג"כ קמ"ד: ד"ה חוץ ובע"י ג"ד: ד"ה שומר(א) (ב) ע"י ג' כ"ב קמ"ד: כמותו ל' וע"י(ט) (ד) כ"ק צ"ב: וע"י(ט) (ה) ג"ו ש"ע"ש ג"ה(א) (ו) ופסחים ק"ב: כ"ק צ"ב: (ז) כ"ב ס' טהרדין ית. ית. ט. ו) ובערוץ ע"ך עבד צ"י ע"י עבד מאי דעבד ע"י אלהת הלס וי"א נטע אילנות כ"י ע"ש. (ט) אשנה ר' עקיבא לגניו (י) ובלתתה ברכות (כ) ד' זה הדבור והדבור המתחיל גמרי כ"י הכל ד"ה. מ"ה(ס) (ל) קושיא זאת קאי אלעיל אלד גרמיה דלגניגרא. מהרי"ט.

תורה אור השלם

- 1 והסיר מן הק"ד כל חלי וכל מדי מצרים הרעים אשר ידעת לא ישימם קר ותתנם בכל שבאריך: דברים טו טו
- 2 צניח פחים בדרך עקש שומר נפשו ירחק מהם: משלי כב כ
- 3 לא ירעבו ולא יצמאו ואל יכס שרב ושמשי כיון דלא ידעבו ולא יצמאו וי"א מ"ה כר"ה דמנן ועל מבועי מים ינהגו: ישעיהו מט י
- 4 ועבדתם את ה' אלהיכם וברך את לחמך ואת מימך והסירותי מחלה מקרבך: שמות כג כה
- 5 התקוששו וקשו והוה לא נבקה: צפניה ב א

תוספות

(א) רש"י ד"ה קן שיתסר אמתא ברוחב הק"ד וא"כ מיה בני משרוניא ואמ"ר ד"ה דשבוה הלוקוהו ואמ"ר מ"ה כר"ה דמנן וכו' ואמ"ר ד"ה אשליהן: (ב) הוה ד"ה ארבע וכו' שיהא ניכר כ"ל ואת מ' נמתק וד"ה פס ד"ה נמי:

תוספות

והנהר הגדול אל השדות על פני הצקעה כולה ומניחין בעלי כל שדה וסדה מלרוע את אגפיה רוחס ארבע אמות שלא מתקלקל שפתה ומודדין אותם כולם ביחד ומליינים אותם שלא יחרשו מן הסימין ולחון: זולו בהן אל מדקדק בהן להרחיבן: לא סמשנהו כלל. אלא בלמוד הדעת תניחנו כדי שיהו ניכרים לעינים שהן שלימות ורשות: לכני אניגרא. אינו מוזיק אלא יחידים ויש צידן למחול: לכ"ע. ומאן מחיל: מלי כספי נגדי כסרי עברי נהרא קוצו. המונא יער או אילנות נטועין על שפת הנהר יקון ברובת מלא כמף מושיי חבל הספיה וכן מטיין עממן באלכסון והולצין כשהן משופעין לצד היצבה שלא ממסכס הספיה למים וכל כמות החרץ להלוכס דיים לקון ובשני עברי הנהר שפעמים שהילוכן מכלן ופעמים שהילוכן מכלן: קן שפסר אמסא. (ה) כרוכס דרך רה"ר דקמנ צצבא צמרא (דף ט"ט) דרך רה"ר שש עשרה אמה: בני משרוניא.

תוספות

עס העיר והיער היה שלהן: דפטוהו. הלוקוהו: **אשליהן**. חבלין שלהן: **אבא**. יער: **ניקויו עילאי ופסאי**. מי שיש להן יער על הנהר אלני למעלה הימני ולמטה הימני הילוך דרך המים: **הסס דבי פרוק רופילא הוה**. אותן שלמטה ושלמעלה לא של ישראל היה שיכול לקוץ אותו יער של בית פרוק פמת פרסיים היה יודע הוא שלא יקוץ ומה מועיל קציה שלי: **אי ממחא אשלייהו מסתגי להו**. אם יוכלו למתח חבלם ולבא ממסע למסע או מכפר ואי

תוספות

עס העיר והיער היה שלהן: דפטוהו. הלוקוהו: **אשליהן**. חבלין שלהן: **אבא**. יער: **ניקויו עילאי ופסאי**. מי שיש להן יער על הנהר אלני למעלה הימני ולמטה הימני הילוך דרך המים: **הסס דבי פרוק רופילא הוה**. אותן שלמטה ושלמעלה לא של ישראל היה שיכול לקוץ אותו יער של בית פרוק פמת פרסיים היה יודע הוא שלא יקוץ ומה מועיל קציה שלי: **אי ממחא אשלייהו מסתגי להו**. אם יוכלו למתח חבלם ולבא ממסע למסע או מכפר ואי